

OB PRIPRAVAH ZA USTANOVITEV DEŽELE FURLANIJE-JULIJSKE KRAJINE**POSEBNI STATUT NE MORE PREZRETI MANJŠINE****V Rimu se nadaljujejo dela za sestavo enotnega besedila osnutka deželnega statuta -
Naša javnost pričakuje, da bodo na pristojnih mestih upoštevali zahteve narodne manjšine**

Medtem ko pišemo, ožji odbor, kateremu je parlamentarna komisija za ustavna vprašanja zaupala nalogo, naj pripravi enotno besedilo osnutka posebnega statuta bodoče dežele Furlanije-Juljske krajine, še ni zaključil svojega dela. To se je namreč zavleklo dalj časa, kot so predvidevali. Zato bo omenjena komisija predloženi osnutek pričela proučevati jutri, poslanska zbornica pa bo o njem začela razpravljati v torek, 19. t. m.

Kot poroča tržaški dnevni tisk, je ožji odbor do srede proučil kakih 50 členov osnutka posebnega statuta, ki so ga poslanski zbornici predložili furlanski demokratijski poslanci in ki služi kot osnova za razpravo. Doslej pa še niso rešili glavnih in najbolj kočljivih vprašanj, med katere spada tudi problem naše narodne manjšine

DEJANSKO STANJE

Ni treba posebej poudarjati, da naša javnost te dni z živim zanimanjem spremlja potek razprav v Rimu, saj se namreč zave da, kako se zakonodajna organoma prav sedaj nudi najlepša priložnost, da končno izvedeta 6. člen ustave, ki jima nalaga dolžnost, da s posebnimi zakoni zaščitita tudi slovensko manjšino.

Da položaj slovenske manjšine v Italiji še ni zadovoljivo rešen in urejen, je bilo vladi in drugim državnim organom pojasnjeno v številnih spomenicah. Če izvzamemo zakon o pravni ureditvi manjšinskega šolstva, ki pa ne velja za Slovence v videmski pokrajini in ki je vrh tega iz naravnost nerazumljivih vzrokov še vedno ostal mrtva črka, nista parlament in vlada doslej izdala niti enega zakona za zaščito slovenskih narodnih pravic.

To je treba zlasti zato pibiti, ker se prav te dni tudi od najodgovornejših tržaških vladnih krogov ponovno sliši, da sta narodnostni značaj naše manjšine in njen razvoj že sedaj trdno zaščiten in zajamčen. Iz tega bi torej izhajalo, da so posebni zakoni, ki jih omenja 6. člen ustave, pravzaprav nepotrebni.

KAJ ZAHTEVAMO

Kakšno je dejansko stanje, pa neizpodbitno izhaja tudi iz vloge, ki so jo predstavnik vseh političnih strank in organizacij, v katerih se udeležujejo Slovenci v Italiji prejšnji teden naslovili na predsednika senata in poslanske zbornice ter je bila poslana v vednost vladi.

Iz vloge je jasno razvidno, da so naša osnovna vprašanja še vedno nerešena in da

jih pri sestavljanju tako važnega dokumenta, kot je posebni deželni statut, zato nikakor ni mogoče prezreti.

Slovenci v Italiji danes slej kot prej zahtevamo, naj se nam v statutu zajamči pravica, da bomo lahko uporabljali svoj materin jezik v odnosih z vsemi političnimi, upravnimi in sodnimi oblastvi. Naj se torej končno razveljavijo tisti sramotni zakoni, ki nam n. pr. celo pod kaznijo prepovedujejo rabo slovenščine na sodiščih.

PREDSTAVNIŠTVO

Da se ta naravna pravica, ki jo v ostalem danes priznavajo vsi omikani ljudje in države, lahko dejansko izvaja, je v vlogi na zakonodajna organa postavljena zahteva, naj se poskrbi, da bo v vseh javnih uradnih primerno število uradnikov in nameščencev, ki bodo popolnoma obvladali slovenski jezik. Na ta način bi se hkrati omogočilo, da nekaj pripadnikov manjšine in predvsem nekaj izobražencev dobi službo v rodni krajih, kar je tudi njihova sveta pravica.

To bi bilo konec koncev v obojestransko korist, kajti jasno je, da bi se marsikatero važno vprašanje že do sedaj moglo laže in pravičnejše rešiti, če bi tudi na višjih birokratskih mestih bili nameščeni pripadni-

ki manjšine, saj ti edini lahko globlje poznajo manjšinsko problematiko ter zlasti težnje in hotenje svojega ljudstva. Tukajšnja oblastva pa so se doslej na žalost ravnala po popolnoma drugačnih kriterijih.

Prav tako važna je nadalje zahteva, naj se z zakonom, se pravi v posebnem statutu, naši manjšini zajamči primerno predstavništvo v deželnem svetu. To pomeni, da je treba volivna okrožja tako razporediti, oziroma da je treba volivni zakon tako izoblikovati, da bo manjšina lahko izvolila svoje predstavnike v bodočem deželnem svetu.

Ta problem je seveda nekoliko zapleten, a nikakor ni nerešljiv. Zapleten je predvsem zato, ker ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, spada upravno pod tri pokrajine, v vsaki izmed njih pa smo Slovenci v manjšini.

V našem listu smo o tem vprašanju v zadnjem času že večkrat pisali in predlagali, naj se z zakonom, se pravi v posebnem statutu, že vnaprej določi, koliko mest v bodočem deželnem svetu pripada narodni manjšini.

Za ta mesta bi se pri volitvah potegovali ali skupna slovenska lista ali več slovenskih list in bi v tem primeru bili izvoljeni kandidati, ki bi prejeli največje število glasov.

Naše zahteve pojasnjene v Rimu

Vsi doslej predloženi osnutki te možnosti ne predvidevajo. Kljub temu pa smo še vedno prepričani, da je naš predlog ne samo utemeljen, temveč da je nakazana rešitev tudi najbolj pravična. Kakorkoli pa se bo to vprašanje uredilo, moramo poudariti, da bo deželna avtonomija za našo manjšino prava pravcata burka, če v deželnem svetu ne bo nobenega kvalificiranega predstavnika Slovencev v Italiji.

Do dneva, ko pišemo, parlamentarni odbor v Rimu še ni dokončno rešil vprašanja volivnega zakona in volivnih okrožij, tako da danes natančno ne vemo, kakšno je stališče strank, ki imajo pri stvari odločilno besedo.

Med zahtevami, ki jih vsebuje vloga na predsednika senata in poslanske zbornice, je v tretji točki med drugim rečeno, naj se narodni manjšini zagotovi primerno predstavništvo tudi v komisijah in organih deželnega sveta, ki bodo obravnavali gospodarska in kulturna vprašanja, katera zadevajo Slovence.

Tudi ta zahteva je upravičena in je v skladu z modernim pojmovanjem avtono-

mije, saj ta mora ljudstvu omogočiti, da ob spoštovanju splošnih državnih interesov samo odloča o lastni usodi. Kako bi bilo torej sploh mogoče govoriti o kaki avtonomiji, če bi naša narodna skupnost ne imela nobene besede pri obravnavanju problemov, ki samo njo zanimajo?

GRE ZA VISJE KORISTI

To so nekatere misli, ki smo jih hoteli poudariti v zvezi z vlogo, katero so podpisali predstavniki naše manjšine. Upamo in pričakujemo, da bodo vlada in stranke, ki pripravljajo posebni statut dežele Furlanije-Juljske krajine, naše zahteve upoštevale in s tem odločilno pripomogle ne samo k pravični rešitvi odprtega manjšinskega problema ob vzhodni državni meji, temveč tudi k utrditvi miru in prijateljskemu sodelovanju med narodoma, katerima je usojeno, da sta si sosedata.

Naj na koncu še omenimo, da so se te dni mudili v Rimu predstavniki Slov. kulturno gospodarske zveze iz Trsta in zastopnik Slov. dem. zveze in Slov. kat. skupnosti.

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 17. junija, ob: 8.30 Poslušali boste ... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Tatinska kavka«, mladinska zgodba (Aleksander Marodič), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj ... Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Ansambel Tamburica; 16.00 Popoldanski koncert; 17.00 Tvorica sanj, ozbornik filmskega sveta; 18.30 Obisk v naši diskoteki; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.30 Telemann: Kvartet v G-duru za flavto traverso, oboo, violino in kontrabas. Kvartet v G-duru za flavto dolce, oboo, violino in kontrabas; 22.00 Nedelja v športu.

• **PONEDELJEK**, 18. junija, ob: 18.30 Glasba 18. stoletja — Haydn: Simfonia št. 83 v g-molu; 19.00 Znanost in tehnika — Slavko André: »Ima naša Zemlja res samo eno Luno?«; 20.30 Mozart: »Figarova svatba«, opera v štirih dejanjih. Približno ob 21.15 »Opera, avtor in njegova doba«.

• **TOREK**, 19. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — »Zakaj se rodimo kot moški ali kot ženske«; 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Drame in epopeje našega stoletja — Saša Martelanc: »Kitajski lrago«; 21.30 Koncert sopranistke Ondine Otte, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli. Na sporedu so Bravničarjevi, Ježevi, Merkujevi, Rožančevi, Bučarjevi in Osterčevi samospevi; 22.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »Ob 250-letnici rojstva Jeana Jacquesa Rousseauja«.

• **SREDA**, 20. junija, ob: 18.30 Italijanski operni pevci: »Nicolò Rossi Lemeni«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 20.30 »Klinika za živčne čudeže«, radijska farsa (Josip Tavčar), igrajo člani SG v Trstu; 22.00 Solistični koncerti iz glasbe našega stoletja — Strawinsky: Koncert za klavir in pihalni orkester.

• **ČETRTEK**, 21. junija, ob: 8.30 Slovenski zbori; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 14.40 Slovenski narodni motivi v izvedbi orkestra, ki ga vodi Alberto Casamassima; 15.30 »Dervišev dar«, dramatisirana zgodba (Niko Kuret), igrajo člani RO; 16.30 Respighi: »Marija egipčanska«, koncertni triptih v treh epizodah; 18.00 Radijska univerza — Maks Sah: Ekonomska geografija Zah. Evrope: »Svica in Avstrija«; 18.30 Mladi solisti: kitarist Dragotin Lavrenčič; 19.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »Aj Sveti kruh, aj Rešnja kri«; 20.30 Simfonični koncert rimskega orkestra italijanske Radiotelevizije. Približno ob 21.20 Književnost — Josip Tavčar: »Stelio Mattioli in njegova knjiga Il Sosia«. Približno ob 22.00 Umetnost — Marija Kržič: »O ponarejanju umetnin«.

• **PETEK**, 22. junija, ob: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — Slavenski: Sezonski delavci, Kelemen: Igre, ciklus pesmi; 19.00 Sola in vzgoja: Ivan Artač: »Osnovnošolski pouk po radiu in televiziji«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.00 Novele 19. stoletja — Edmondo de Amicis: »Bobnarček«.

• **SOBOTA**, 23. junija, ob: 14.40 Jugoslovanske ritmične popevke; 15.30 »Hiša ob reki«, igra v treh dejanjih (Anna Bonacci - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa, 32. sprev. Prevod A. Gradnik, pripravil B. Tomažič; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Sestanek s poslušavkami; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Teden v Italiji; 20.40 Zbor »Ljubljanski zvonec«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 17. junija, nedelja: Presv. Trojica
- 18. junija, ponedeljek: Efrém Sirski
- 19. junija, torek: Gervazij in Prot.
- 20. junija, sredo: Silverij
- 21. junija, četrtek: Sv. Rešnje Telo
- 22. junija, petek: Pavlin
- 23. junija, sobota: Jožef Cafasso

Ameriška pomoč Jugoslaviji in Poljski

Prejšnji teden je ameriški senat razpravljal o novem zakonu za pomoč tujini. V razpravo je med drugim prišla tudi pomoč, ki jo ameriška vlada daje, oziroma namerava dati Jugoslaviji in Poljski. S 57 glasovi proti 21 je senat sklenil, naj se ukine sleherna pomoč »državam s komunistično ali marksistično ureditvijo«. To besedilo je predlagal demokratični senator Lanshe.

Pred glasovanjem so prebrali pismo svetnika predsednika Kennedyja Bundyja, ki pravi, da Amerika v prihodnjem finančnem letu ne bo mogla nuditi Jugoslaviji 10 milijonov dolarjev pomoči, če bo senat sprejel Lauschetov predlog. Senatorji pa pisma niso upoštevali in sklenili, da komunistične države ne smejo prejemati od Amerike niti pomoči v obliki kmetijskih presežkov.

Zakon pa še ni pravomočen, ker ga mora odobriti tudi predstaviški dom. Vse kaže, da se bosta vlada in predsednik Kennedy temu sklepu uprla in ga skušala razveljaviti. Po ustavi imata namreč to možnost.

Senatorji, ki so zagovarjali ukinitve pomoči, so o Jugoslaviji zlasti trdili, da v zadnjem času obstajajo znamenja čedalje tesnejšega zблиževanja med Moskvo in Beogradom. Zato bi odpadel glavni vzrok po-

moči, to je utrditev neodvisnosti od sovjetskega tabora.

Zunanji minister Rusk je o sklepu senata izjavil, da je »zelo ponesrečen«, New York Time pa je o njem med drugim napisal, da to ni »pot, po kateri bi si ZDA pridobil ugled v svetu ali porazile komunizem v kateremkoli kraju«.

Razprava o pomoči tujini se bo v predstaviškem domu pričela za kakih 10 dni.

—0—

FRANCOVA DIKTATURA

Po zadnjih rudarskih stankah v Asturiji se odpor proti francovemu samodržstvu vedno bolj širi. Proti njemu so dvignili glas tudi zastopniki Cerkve in krščansko socialnega gibanja. Generala Franca je razjaril tudi IV. mednarodni kongres za evropsko gibanje v Monakovem. Udeležili so se ga številni španski politiki iz domovine in v izgnanstvu, ki so razpravljali o demokratizaciji Španije. Vlada je izdala odlok, da ne sme v teku dveh let noben državljani menjati svojega bivališča. Na ta način upa imeti pod nadzorstvo vse opozicijske politike. Posebno znanim protivnikom vlade so dali na razpolago ali izgon iz države ali konfinacijo na Kanarskih otokih.

Voditelj krščansko demokratske stranke Gil Robles, ki je bil pred Francovim nastopom vojni minister, se je umaknil v Pariz. Italijanska demokristjanska vlada mu je brzojavila izraze solidarnosti. Robles je pri odhodu iz domovine izjavil, da je postala Španija dežela presenečenj.

ZIDJE IN KONCIL

Kardinal Bea, ki predseduje koncilskemu odboru za združitev kristjanov, je ta teden sprejel na dolg razgovor dr. Nahuma Goldmanna, predsednika svetovnega židovskega kongresa. Obisk je v zvezi z židovskim opazovalcem, ki bo poslan v Rim za časa posvetovani bližnjega vesoljnega cerkvenega zbora. Odposlanec dr. Ward sicer ne bo uradni opazovalec, kot zastopniki pravoslavcev in protestantov, vendar bo v stalni zvezi s posebnimi cerkvenimi osebnostmi. Vse to dokazuje, da tudi nekrščanske Cerkve pripisujejo izredno važnost bodočemu koncilu.

KULTURNE IZMENJAVE

Vodja največjega italijanskega gledališča, milanske »Scale«, dr. Ghiringhelli, je v Moskvi podpisal dogovor za izmenjavo gledaliških nastopov. Celokupna milanska Scala bo gostovala že v septembru v Moskvi z izbranim repertoarjem italijanskih oper. Vseh predstav bo okoli trideset.

Leta 1964 bo pa vrnilo obisk moskovsko gledališče Bolšoj s tipično ruskim sporedom. Gostovalo bo v Rimu in v Milanu.

Posebni statut in naša manjšina

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki so parlamentarcem in vodstvom strank podrobneje obrazložili vlogo na predsedniški senata in poslanske zbornice. V prihodnjih dneh pa bodo odpoštovali v Rim tudi predstavniki drugih strank in slovenskih organizacij z namenom, da na pristojnih mestih pojasnijo in zagovarjajo stališče in zahteve naše manjšine.

ALI SE BIDAULT POGAJA?

Medtem ko oblastva v Alžiriji pripravljajo, kar je potrebno za ljudsko glasovanje o bodoči usodi dežele, ki bo 1. julija, organizacija OAS nadaljuje s svojim terorističnim delovanjem. Njeni oddelki požigajo šole, vrte in druga javna poslopja ter uprizarjajo atentate na Alžirce.

Pred dnevi se je pa razširila vest, da bivši francoski ministrski predsednik in novi politični voditelj OAS-a Georges Bidault v Ženevi vodi pogajanja s predstavnikoma alžirske Narodnoosvobodilne fronte in da se je baje sestal tudi z bivšim predsednikom alžirske začasne vlade Ferhat Abasom. Ta pogajanja naj bi bila zadnji poskus, da se preneha morija v Alžiriji in da po ljudskem glasovanju prepreči krvavo obračunavanje med kolonisti in domačini.

Georges Bidault, ki je bil vidna osebnost v povojnem francoskem javnem življenju, je zgubil svoj vpliv in se takorekoč izključil iz političnega dogajanja, odkar je zapustil Ljudsko republikansko gibanje (stranko francoskih katoličanov). Pred meseci je celo zapustil državo in sedaj ni znano, kje se pravzaprav nahaja.

Če res vodi pogajanja z Alžirci in če bodo uspela, mu bo to po sodbi opazovavcev služilo za ponovno vključitev v francosko javno življenje.

Ustavljen promet

Že dva tedna je ustavljen mali obmejni promet med Štajersko in Koroško. Približno 22.500 Jugoslovancem je bilo dovoljeno s prepustnico iti čez jugoslovansko-avstrijsko mejo štirikrat na mesec in se muditi v koroškem obmejnem pasu po 60 ur. Na povratku so smeli pristo prinesiti s seboj blago, ki so ga tam kupili, zlasti tkanine, železarske izdelke in podobno. Zdaj pa je redkim prehajalcem čez mejo dovoljeno nositi čez mejo samo po nekaj cigaret in malenkost živil. Te ukinitve so v zvezi z gospodarskimi omejitvami, ki se uvajajo v Jugoslaviji.

Upravne volitve - preizkusni kamen

V nedeljo in ponedeljek so bili trije milijoni italijanskih volivcev poklicani, da izvolijo nove občinske svete v 157 občinah. Nove občinske uprave so volili v naslednjih velikih mestih: Rimu, Neaplju, Bariju, Pisi in Foggii.

Ker je šlo za prve volitve v dobi sredinsko-levičarske vlade, je za njih izid vladalo veliko zanimanje. Čeprav je glasovanje bilo upravnega značaja, so mu mnogi kljub temu pripisovali precejšen politični pomen, nekateri pa so te volitve celo smatrali za preizkusni kamen sedanje vlade.

V volivni agitaciji so desničarji in zlasti novi fašisti hudo napadali Kršč. demokracijo, češ da s sredinsko-levičarsko politiko odpira vrata komunizmu. Zato so volivce pozivali, naj ne glasujejo za to stranko. Izid volitev je pokazal, da je ta agitacija imela nekaj uspeha le v Rimu in Pisi, kjer je Kršč. demokracija v primeri z zadnjimi volitvami izgubila 4, oziroma dva svetovavca. V Neaplju in Bariju pa je Kršč. demokracija uspešno prestala preizkušnjo, saj je v obeh mestih pridobila po dva svetovavca, v Foggii pa jih bo imela celo pet več kot doslej. Od ostalih vladnih strank so največji uspeh dosegli socialni demokrati, ki so znatno napredovali zlasti v Rimu. Socialisti so na splošno obdržali svoje položaje. V Rimu so zgubili enega svetovavca, pridobili pa so nekaj mest v Neaplju (2) in Foggii (1).

† Mirko Filej

Prav ob tisti uri, ko so naši dijaki pri zaključni prireditvi slovenskih srednjih šol peli pesem »Pojdmo le h gostiji«, se je skladatelj te pesmi prof. Mirko Filej, profesor petja na srednjih šolah boril v bojnišnici s smrtjo.

Morda so prav zadnji akordi izzveneli, ko je tudi njegov poslednji vzdih odplaval v onstranske zarje.

V torek popoldne se je vil pogrebni sprevod, kakršnega goriško mesto le redkokdaj vidi. Fantje - pevci so nosili k zadnjemu počitku prof. Mirka Fileja. Po slovesnih obredih v stolnici, kjer je bilo le ob smrti vladike Sedeja natlačenih toliko naših mož, žena, fantov in deklet s to in onstran meje, je bilo prebrano nadškofovo pismo, da je g. Fileju kot prvemu slovenskemu duhovniku dal pohvalo, a da mora žal tudi prve mu podeliti poslednji blagoslov.

Razvil se je sprevod z ravnateljki slovenskih šol, profesorji in dijaki. Ravnatelj prof. Rožič je zastopal šolskega skrbnika. Pred krsto se je vila vrsta dvajsetih vencev, sledila je številna duhovščina in v velikem zastopstvu tudi stolni kapitelj.

Ljudstva, to je naših preprostih Slovencev je bilo pa najmanj pet tisoč. Prihitali so tudi iz Koroške in Slovenije. Mnogo pogrebcev je šlo prav do pokopališča, kjer se je od pokojnika poslovil njegov politično-kulturni sodelavec dr. Kacin, ki je orisal Filejevo življenjsko pot in njegove zasluge za petje ter katoliške organizacije. Sledili so še drugi govori, od katerih je najbolj seglo v srce slovo dekana Simsiča. Po ubranih žalostinkah in prisrčnih molitvah so se začeli pogrebci razhajati v zavesti, da so zgubili marljivega kulturnega delavca in duhovnika.

Občutno so pri teh volitvah nazadovale monarhisti. V Neaplju, svoji trdnjavi, so zgubili kar 5 svetovavcev. Velik uspeh se v Rimu dosegli liberalci, ki so več kot podvojili število svojih glasov. Namesto dosedanjih 3 svetovavcev jih bodo imeli šest.

Komunisti so nazadovale v Neaplju in Bariju, po številu glasov pa so le nekoliko napredovali v Pisi in Rimu.

Novi fašisti so ponekod rahlo napredovali, kar je za italijanske razmere vsekakor značilno.

Ne glede na to, da je šlo za upravne volitve, ki so povrh zadevale le 1/10 vseh italijanskih volivcev, se po njih izidih ni kakor ne more trditi, da bi novi politični tok v državi doživel kak poraz. Tudi tuji politični opazovalci sodijo, da je sedanja vlada na splošno srečno prestala preizkušnjo in da ni vzroka za kakšno politično spremembo.

Fanfani v Tuniziji

Danes teden se je ministrski predsednik Fanfani mudil na uradnem obisku v Tunisu. Z ministrskim predsednikom Burghibo se je italijansko odposlanstvo razgovarjalo o poglobitvi trgovinskih stikov med obema republikama, ki so se vzpostavili že s pogodbo z dne 23. novembra lanskega leta. Gospodarsko povezavo dokazuje trgovinska bilanca za leto 1960. Tunizija je uvozila za skoro 5 milijonov tuniških dinarjev italijanskega blaga. Na italijanski trg je pa poslala za pet milijonov in pol svoje proizvodnje. Tuniški dnevnik »Le petit matin« piše, da dežela potrebuje pomoči velike države, kot je Italija. Fanfani je podpisal dogovor, da bo Italija pomagala Tuniziji z desetimi milijoni dolarjev za njen gospodarski napredek. Podprla bo tudi tuniške dijake, ki bodo študirali na italijanskih tehničnih šolah. V zameno pa bodo dobili nekatere petrolejske koncesije v Tuniziji.

SE ROVARIJO

Pripadniki fašističnih in nacističnih strank so brez dvoma po vsem svetu še precej trdno povezani. Vse kaže, da imajo nacisti svoje pravo gnezdo v Avstriji. Prejšnji teden so hitlerjanski ostanki raztrosili po vseh ulicah spodnjeavstrijskega mesta Tulu na tisoče kljukastih križev iz lepenke z napisi: V tem znamenju bomo zmagali.

Nekaj podobnega se je v petek pripetilo tudi sredi Rima. Pri stebru, kjer so Mussolinijevi rablji zaklali socialističnega poslanca Matteottija, se je ob obletnici smrti obhajala spominska svečanost. Ko je vodja socialnodemokratske stranke Saragat polagal vence in je imel spominski nagovor, so pridrveli avtomobili, polni misovcev in začeli trobiti ter skozi zvočnike vpiti, da je morala nastopiti policija in pregnati razgrajače.

Znanstveno sodelovanje

Združene države Amerike in Sovjetska zveza so po dolgem razpravljanju prišle v eni točki do skupnega sodelovanja. Znanstveni akademiji obeh držav sta objavili pogodbo, ki predvideva izmenjavo znanstvenih delavcev. V prihodnjih dveh letih si bosta izmenjali vsaka po 55 učenjakov, zlasti s področja jedrske fizike in astronavigacije.

Aleksander Ranković v Rimu

Včeraj je na povabilo italijanske vlade prispel na uradni obisk v Italijo podpredsednik jugoslovanskega zveznega sveta Aleksander Ranković. Na rimskem letališču je visokega gosta sprejel podpredsednik vlade in zunanji minister Attilio Piccioni. Podpredsednik Ranković se bo med obiskom sestel z ministrskim predsednikom Fanfanijem, določen pa je tudi sprejem pri predsedniku republike Segniju.

Minister Piccioni je pred Rankovićevim prihodom izjavil jugoslovanskim časnikarjem, da »italijansko-jugoslovanske odnose že leta preveva duh dobrega sesedstva, medsebojnega razumevanja in spoštovanja kot tudi želja po plodnem gospodarskem sodelovanju«. Poudaril je nadalje, da se ti odnosi vedno bolj izboljšujejo, ker imata obe državi pred očmi razen blaginje svojih narodov tudi mir in varnost na področju Jadrana.

Končno je Piccioni izjavil, da bo podpredsednik Ranković lahko med obiskom ugotovil, s kakšnimi prijateljskimi čustvi sprejemajo predstavnika sosedne države, s katero Italija deli »stremljenja za prihodnost, napredek in mir«.

VEDNO DRAŽJE

Po zadnjih podatkih iz Rima se splošne cene življenjskih potrebščin počasi, a nevzdržno višajo. Če vzamemo kot izhodiščno točko leto 1938 in indeks 1, so cene do letošnjega aprila zlezle do točke 74,01. Samo od lani do letos so zrastle vse cene potrebščin za 5,6 odstotka. Ta pojav pa se ne bo ustavil, ker je v zvezi z naraščanjem draginje po vsem svetu.

Minister Tremelloni sicer pravi, da so tudi plače državnih nameščencev zrastle za osem odstotkov. Preudariti je pa potrebno, od katere izhodiščne točke on računa te poviške. Splošno je znano, da je danes potrebno za življenje povprečne štiričlanske družine najmanj stotisoč lir na mesec. Koliko pa je družin v tem srečnem položaju?

Bogata stranka

Ameriški dnevniki zelo živahno komentirajo izid zadnjih občinskih volitev v Italiji. »Washington Post« tolmači tudi številčno naraščanje novofašistične stranke misinov. Pravi, da jen ta stranka samo v Rimu porabila en milijon dolarjev, to se pravi več kot vse ostale stranke skupaj. Za celotno volivno agitacijo tudi po drugih krajih, so pa izdali kar tri milijone dolarjev. Ameriški listi pravijo tudi, da so to velikansko število milijonov dali na razpolago zemljiški veleposestniki, ker se boje, da bo sredinsko-levičarska vlada začela razlaševati veleposestva.

V zgodovini beremo, da so tudi leta 1920 pomagali Mussoliniju na sedlo veleposestniki in tovarniške družbe.

ERIK FOS

Plesoči osliček

mladinska glasbena komedija

V nedeljo ob 16. in 20. uri v Gorici
v Prosvetni dvorani, Korzo 13

9 Tržaškega

EVROPSKO ZDRUŽENJE ŠOLNIKOV

Na tržaškem vseučilišču se je v ponedeljek zaključilo tridnevno zasedanje Evropskega združenja šolnikov, pri katerem so sodelovali predstavniki 9 držav Evropske gospodarske skupnosti. Zborovavci so obravnavali predvsem vprašanje, kako vskladiti učne načrte, da bodo študijske diplome, ki jih dijaki dosežejo v eni izmed držav Evropske gospodarske skupnosti, imele polno veljavo tudi v ostalih državah — članicah.

V zaključni resoluciji so udeleženci ugotovili, da se vprašanje lahko čimprej reši. Hkrati so pozvali šolska oblastva posameznih držav, naj se sestanejo in ukrenejo vse, kar je potrebno, da se učni načrti vskladajo, kar je prvi pogoj za priznanje diplome.

Za svobodo v Spaniji

Sprejeta je bila nato še ena resolucija, v kateri so zborovavci izrekli svojo solidarnost dvema španskima šolnikoma, ki so ju Francova oblastva zaprla, ker sta se pred kratkim v Münchenu udeležila mednarodnega zborovanja za Združeno Evropo. Zborovavci nadalje protestirajo proti očitni kršitvi osebne svobode in zahtevajo, naj se čimprej preneha z omejevanjem človekovih pravic.

RAZSTAVA DOMAČIH VIN V SESLJANU

Devinsko-nabrežinska občinska uprava bo s sodelovanjem Kmetijskega nadzorništva in Ustanove za tujski promet priredila konec tega meseca v Sseljanu prvo razstavo domačih vin. Razstava se bo pričela 29. t. m., na praznik sv. Petra in Pavla, zaključila pa se bo 1. julija. Svojo udeležbo je doslej prijavilo 16 vinogradnikov iz devinsko-nabrežinske občine.

Razstavljeni vina bo ocenila posebna komisija strokovnjakov. Med vinogradnike, ki se bodo udeležili prireditve, bodo razdelili več bogatih nagrad. Kioski, kjer se bo razstavljeno vino tudi točilo, bodo postavljeni v neposredni bližini sesljanskega trga.

UČITELJ — ŽRTEV PROMETNE NESREČE

V noči med nedeljo in ponedeljkom je v tržaški bolnišnici umrl 46-letni učitelj Ciril Guštin, doma s Cola v repentaborski občini. Ko je pokojnik v nedeljo zvečer prečkal Narodno ulico na Opčinah, se je vanj zalotelo motorno kolo, ki ga je vozil 26-letni Stanislav Purič iz Repna, na zadnjem sedežu pa je bila 18-letna Irma Guštin. Vsi trije so treščili na asfaltni tlak, a najhujše se je poškodoval učitelj Guštin, ki je prejel močan udarec v glavo. Ranjence so odpeljali v bolnišnico, kjer je učitelj kmalu zatem umrl. Purič se bo moral predvidoma zdraviti mesec dni, Guštinova pa se je že vrnila domov.

Učitelj Guštin je bil domačin s Cola, kjer je tudi bival, in sicer v hišici, ki sta si jo zgradila z bratom. Do leta 1955 je poučeval na slovenskih osnovnih šolah nabrežinskega didaktičnega ravnateljstva. Zatem se je udeležil natečaja za stalno službo

vanje na italijanskih šolah in učiteljeval v openskem didaktičnem ravnateljstvu.

Naj mu bo lahka domača zemlja. Sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Nabrežina:

PREUREDITEV POKRAJINSKE CESTE

Na torkovi seji tržaškega pokrajinskega sveta so svetovavci med drugim odobrili izčatek kakih 70 milijonov lir za preureditev pokrajinske ceste skozi Nabrežino. Načrt predvideva, da se zgradi nova cesta od kavarne na trgu mimo pokopališča in železniške proge Trst-Opčine do železnice Trst-Tržič.

Nekateri vaščani pa se s tem načrtom ne strinjajo in so se s pismeno vlogo obrnili na pristojna mesta ter predlagali, naj bi nova cesta šla raje mimo orožniške postaje in nato mimo županstva do železniške proge Trst-Tržič.

O načrtu, ki ga je izdelala pokrajinska uprava, kakor tudi o omenjenem predlogu bo verjetno dokončno sklepalo Skrbništvo za javna dela v Trstu.

Teden naše knjige

V tednu naše knjige, od 14. do 20. junija, vam nudimo od 10 do 50% popusta pri vseh slovenskih knjigah, razen šolskih. Izkoristite izredno priliko! Obiščite nas!

TRZASKA KNJIGARNA
Ulica Sv. Frančiška 20
Trst - Tel. 61-792

Učenci osnovne šole so imeli v nedeljo zaključno šolsko prireditev, ki je kot običajno tudi letos dobro uspela. Učiteljem in učencem želimo, da bi srečno prebili počitnice in se nato s svežimi močmi vrnili k delu.

LEPO PRIZNANJE SLOVENSKIM DIJAKOM

Ob zasedanju Evropskega združenja šolnikov, ki je, kot poročamo na drugem mestu, bilo pred dnevi na tržaškem vseučilišču, so razdelili 8 nagrad med tržaške dijake, kateri so ob 9. evropskem dnevu šole napisali najboljše naloge.

Med 8 nagrajenci so kar štirje dijaki s tržaških slovenskih srednjih šol, in sicer Marko Kravos, maturant na klasični gimnaziji, Zorka Orel, iz adnjega razreda Trgovske akademije, Živa Gruden, dijakinja 3. razreda nižje gimnazije, in Anica Kralj, učenka 3. razreda industrijske šole na Opčinah.

Vsem nagrajencem za odličen uspeh iskreno čestitamo.

DVA IZLETA SPDT

V nedeljo, 17. t. m., pojde SPDT na Artviže. Prijave in obvestila v ulici Geppa 9/II.

Dne 1. julija priredi SPDT avtobusni izlet čez Podbrdo-Sorico v Bohinj. Planinci pa lahko pojdejo tja iz Podbrda čez Črno prst ali v skupinah iz Litostrojske kočice na Možica-Slapnik ali Ratitovec. Prijave v ulici Geppa 9.

Prosek:

KONČNO BODO ODPRAVILI HUDO NEVARNOST

Po dolgih oklevanjih je pokrajinska uprava končno spoznala, da je treba na vsak način odpraviti nevarnost, ki jo sredi naše vasi predstavlja izredno ozka cesta ob gostilni Luksa. Pokrajinski svet je v torek odobril izdatek 41 milijonov lir, s katerimi se bo to vprašanje dokončno uredilo. Staro poslopje bodo porušili, tako da bo cesta dovolj široka in pregledna.

SOLSKI RAZSTAVI

Industrijska strokovna šola v Dolini vlnudno vabi na razstavo risb in ročnih del svojih učencev in učenek, ki bo odprta v nedeljo, 17. t. m., in v ponedeljek, 18. t. m., v šolskih prostorih.

—0—

Industrijska strokovna šola v Nabrežini z oddejenimi razredi v Sv. Križu vlnudno vabi na razstavo risb in ročnih del svojih učencev, ki bo odprta 16. t. m. od 16. do 20. ure in 17. t. m. od 9. do 20. ure v šolskih prostorih v Nabrežini in v Sv. Križu.

OBVESTILO DVOLASTNIKOM

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov obveščata dvolastnike, člane obeh organizacij, da 15. t. m. poteče rok, do katerega je treba vložiti prošnjo za sečnjo lesa na parcelah, ki se nahajajo na jugoslovanskem ozemlju.

NASE SOZALJE

Dr. Milanu Starcu, zdravniku na Opčinah, in njegovi družini izrekata uredništvo in uprava Novega lista globoko občuteno sožalje ob smrti njegove tašče g. Marije Stoka.

Beneška Slovenija

MATAJUR

Ze več kot pol stoletja stoji na vrhu Matajurja cerkvena, posvečena Materi božji. Sezidali so jo naši očetje že leta 1900. Med prvo vojno je bila seveda vsa porušena. Zčaj jo pa bodo na pobudo našega marljivega župnika na novo pozidali. Zidarji so že na delu. Med ruševinami so našli velik kamen z vklesanimi slovenskimi besedami: Brezmadežni Devici leta 1904. Kamen je bil vzidan na pročelju. Vse soseske upajo in želijo, da bi ga zopet postavili na njegovo prejšnje mesto.

CEPLETIŠČE

Prejšnjo soboto se je pripetila pri nas zelo huda nesreča. Šestintridesetletni vaščan Bazilij Martinič je že zgodaj zjutraj šel v strmi gozd, kjer ima čebele, da uredi panje. Na ozki stezi se je pa najbrž s težkim bremenom spotaknil in se je zvalil po strmini kakih trideset metrov navzdol. Na koncu je zletel v globok in skalni jarek. Ponesrečenca so našli šele drugo jutro napol zmrznjenega in vsega obtolčenega. Revež je vso noč prebil v nezavesti. Brž so ga odpeljali v bolnišnico v Čedad, a ni bilo več pomoči. Udje niso bili samo zmrzli, ampak tudi notranji organi so bili vsi pretreseni tako, da je v nedeljo zvečer ubogi sosed umrl. Bog mu daj večni pokoj!

DREKA

Pred nekaj dnevi smo ućakali v naši vasi visok obisk. K nam je prišel senator Pelizzo, ki je čedajski župan in podtajnik v ministrstvu za obrambo. Senator se je zani-

SOLSKA PRIREDITEV

Zaključne šolske prireditve v Gorici, ki so postale že nekaj običajnega, privabijo vsako leto dosti staršev in ljubiteljev mladine.

Tako je bilo tudi v nedeljo zvečer pri prireditvi dijakov nižje gimnazije in strokovne šole. Na sporedu so bile najprej tri pevske točke pod vodstvom prof. Bolčine. Pri prvi »Pojd' mo le h gostiji«, katero je priredil prof. Filej, so se glasovi še stapljali. Pogumno se je pa mešani zbor odrezal pri Bolčinovi »Kukavici« in Simonitijevi »Pod goro«.

V drugem delu so mladi dijaki odigrali Gorinškovo »Rdečo kapico«. Zasedba ni bila prav najboljša. Dobro sta podala svoje vloge rdeča kapica in lovec, deloma tudi gluha Mina. Igra zahteva od režiserja in kuliserije precej domislekov in uspe bolj na velikih odrih. Splošno je pa občinstvu in zlasti mlajšim zelo ugajala. Režiser Rebec je dal od sebe, kar je mogel. Odmore je izpolnil mladi harmonikaš Petarin, ki je ugajal bolj v prosti izvedbi brez not.

Za prihodnje leto bi morda kazalo izbrati kako drugo delo, ki bo ustrezalo tudi zahtevnejšim željam. Vsa prireditve je pa pokazala, da so profesorji in dijaki vložili dosti truda in ljubezni za svoj zaključni nastop.

PRENOVLJEN DIJAŠKI DOM

Gorica je slovela že pred prvo svetovno vojno kot študentovsko mesto. Solarji so našli zatočišča ali pri študentovskih materah ali pa v Malem semenišču, pozneje Alojzijevišču, in v Sirotišču.

- Kanalska dolina

mal za naše gospodarstvo in se je tudi sestel z občinskim svetom. Tam so mu povedali, da ljudstvo močno zapušča domače kraje in si išče dela ter kruha v tujini. Visoki obiskovalec je začudeno vprašal, kako da se to še vedno godi, ko pa je vendar vlada poskrbela za vodovode, za napeljavno elektriko, za popravo cest in otroške vrtce. Eden izmed občinskih mož je omenil, da je to vse prav in lepo, a ljudje morajo imeti zaslužek. Vlada da bi morala ustanoviti kako tovarno ali kako drugače zaposliti ljudi, ker od lepih cest se ne da živeti. Podminister ga je poslušal, a nazadnje je zaključil: Bivate preveč blizu meje.

Ta je pa lepa! Ker smo preveč blizu meje bi nemara morali od glada umreti?

ZGORNJA MJERSA

Žalostne stvari se dogajajo tudi pri nas, ne samo drugod po svetu. Saj bi o njih niti ne poročali, če ne bi vedeli, da jih povzroča bolj revščina kot drugo.

V družini soseda Valentina Rutarja je tudi bilo tako. Mož je večkrat pretepal ženo in otroke, da so morali včasih kar z doma bežati, da jih ni palica pretrdo zadela. Sicer se ni godilo prepogosto, ampak samo kadar se je gospodar iz jeze ali žalosti napil. »Drugače je bil Tine kar dober mož«, je izpovedala žena na sodišču, kjer se je on moral zagovarjati zaradi zapostavljanja družine. On se je sicer zagovarjal, da ni nikoli pretepel družine, sodnik so mu pa le prisodili šest mesecev zapora. Kaj vse storita jeza in vino!

Po drugi vojni se je tem zavodom pridružil še Dijaški dom. Prvi njegov odbor se je moral boriti skoro z nepremostljivimi težavami. Najprej je Dijaški dom našel borno streho na slamnjačah v orožniški vojašnici pri južni postaji. Čez nekaj časa se je pa preselil v popolnoma neprimerno stavbo na Svetogorski cesti. Prejšnji odbor, ki je bil nad 12 let v svoji funkciji, večkrat ni vedel, kam bi spravil tudi do 120 dijakov, ki so prosili stanovanje ali pa samo hrano in ponavljalni pouk.

Novi dom je bil slovesno odprt v nedeljo ob desetih dopoldne. Svečanosti se je udeležil prefekt dr. Nitri, pokrajinski predsednik, šolski skrbnik, župan in drugi predstavniki civilnih oblasti, poleg obeh ravnateljev slovenskih srednjih šol in velikega števila šolnikov. Najprej je predsednica ga. Bogatajeva nagovorila navzoče goste v slovenščini in italijanščini. Daljši nagovor je imel goriški prefekt, ki je poudaril vzgojni pomen takih zavodov, če težijo po pravilni svobodni vzgoji mladostnika. Po kratki zahvali zavodovega ravnatelja gospe predsednici, mu je ta izročila ključke nove stavbe. Gostje so si nato ogledali krasno in smotno urejene prostore, nakar so bili povabljeni k zakuski.

Med obiskom smo se zadržali v kratkem razgovoru z arhitektom Jagodicem. Stavbo je obnovilo podjetje Cernigoj. Arhitekt je pojasnjeval, da je bilo mogoče od stare stavbe ohraniti le zidove. Ti so zelo stari; našli so vklesano letnico 1860. Debeli so pa tudi po 80 centimetrov in so bila ponekod dela res otežkočena, posebno kjer je bilo treba vlagati centralno kurjavo. V glavnem je ostalo tudi pročelje, ki se je moralo v zgornjih nadstropjih estetsko prilagoditi pritličju. Preuredil se je tudi do zidani trakt, je pojasnjeval g. arhitekt, da so se dobili prostori za moderne učilnice, knjižnico in druge prostore. Poleg tega je pa bila posvečena glavna skrb kuhinji, veliki in zračni jedilnici in sodobno urejenim higienskimi prostorom.

Vsa dela pa še niso končana. V kotu dvorišča bo stala velika pralnica z likalnico, nad njo pa zimski športni prostori. Dvoriščni prostor bo preurejen za dvoje igrišč. Srednji vrt bo spremenjen v park v slogu renesanse in v njegovem desnem kraju bo stal kip — Simona Gregorčiča, delo kiparja Kalina.

Z novim domom bo, tako vsaj upamo, goriško slovensko šolstvo mnogo pridobilo.

PEVMA

Pred dnevi se je poročil v naši cerkvi zopet mlad par. Nevesta je bila gospodična Sandra Mikuluš, katere rodbina izhaja z Oslavja, ženin pa Edi Bavcon, sin znanega trgovca in krojača iz Gorice. Dosti je bilo prijateljev in znancev mladega para, ki so novoporočencema voščili vso srečo na sladki in trnjevi življenjski poti.

Voščilom se pridružuje tudi naše uredništvo.

ODMEVI STAVKE

Stavka slovenskih srednješolskih profesorjev v Gorici, ki je razen dveh izjem potekla v sredo in četrtek stoodstotno, je imela precejšen odmev, proti pričakovanju

Iz Goriške

tistih, ki so samostojni in energični nastop obsojali.

Socialistični in komunistični mestni svetovavci so vložili na župana posebno interpelacijo z zahtevo, naj se tudi on potegne pri ustreznih oblasteh, da se izdajo izvršne določbe k zakonu o pravnem priznanju slovenskih šol z dne 19. julija 1961, št. 1012. Skupina poslancev v parlamentu tudi pripravljala posebno interpelacijo na prosvetnega ministra.

Zvedeli smo tudi, da so se različni predstavniki goriških oblastev izrazili, da je bila ta strokovna stavka slovenskih profesorjev docela upravičena, kajti če sta vlada in parlament zakon sprejela, je logično, da morajo slediti tudi izvršne določbe.

ČUDODELNA PODOBA

Podoba svetogorske Matere božje ima za seboj kaj burno zgodovino. Že pred prvo vojno je razburjal vernike prepir med znanstveniki, ali je pristna tista, ki je v Marijinem svetišču na Sveti gori, ali ona, ki jo je hranil prodajalec starin Gyra v Gorici. Dokazalo se je, da je pristna prva.

Med prvo svetovno vojno je morala iti podoba v begunstvo na Dolenjsko. Od takrat je začelo njeno potovanje po svetu. Med drugo svetovno vojno so jo prenesli v varstvo na Kostanjevico pri Gorici. Par dni pred razmejitvijo so jo pa od tam prenesli v goriško stolnico in jo namestili na zasilnem oltarju na desni strani kanoniškega kora. Na miru pa niso pustili čudodelne podobe niti tukaj. Ko je vsa javnost zahtevala, naj se postavi podoba na njeno pravo mesto, to je na glavni oltar svetogorske bazilike, so se spet vneli prepiri. Lepega dne so pa neznanci podobo — odnesli in skrili. Začela se je od strani cerkvene oblasti ostra preiskava in podoba je spet prišla na dan. V slovesnem sprevedu so jo spet prenesli na Sveto goro.

Na njeno mesto v goriški stolnici so pa postavili leta 1944 reprodukcijo pristne slike. Posnetek je bil slovesno kronan v maju leta 1957. Prav tako kot originalu pa tudi posnetku ni dano, da bi mirno ostal, kjer je bil.

Pred prihodom novega nadškofa je stolni kapitelj sklenil, naj se podoba izpred glavnega oltarja postavi na enega izmed stranskih v levi ladji. Zdaj je pa završalo med nekaterimi verniki in tudi med nekaterimi člani kapitlja, ki žele, naj svetogorska podoba ostane na častnem mestu pred prezbitერიem. Župljani stolnice se že pripravljajo, da pojdejo kar v sprevedu protestirat pred škofijo, če jim ne bodo ugodili. Baje je tudi stolni župnik odločen odstopiti, če ne pride slika zopet na staro mesto. O zadevi, ki tako razburja vernike, bo seveda odločil nadškof.

RAZSTAVA RISB

V petek, 15. t. m., se ob 9. uri zjutraj odpre razstava risb, ki so jih pripravili dijaki Nižje srednje in Strokovne šole v Gorici.

Razstava bo v šolskih prostorih Nižje srednje šole v ul. Randaccio 10 in ostane odprta za občinstvo do konca meseca, vsak delavnik od 10. do 12. ure.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Karl May - prijatelj mladine

OB 50-LETNICI NJEGOVE SMRTI

Če bi bili vprašali pred drugo svetovno vojno kakšnega slovenskega nižješolca, kdo je največji svetovni pisatelj, bi bil morda hinavsko povedal, da Dostojevski, Tolstoj, Knut Hamsun ali Thomas Mann, toda v svojem srcu bi bil prepričan, da je to Karl May. Kdo drug sicer v vsej svetovni literaturi je znal tako zanimivo pripovedovati napete dogodivščine, da je mladim bralcem kar gomazelo po telesu? In kdo je znal tako razvneti njihovo domišljijo, jim tako od blizu pričarati daljne, eksotične kraje in ljudi ter napolniti njihovo srce z vročo simpatijo za plemenite junake, kot sta bila Winetou in hadži Halef Omar ben Hadži, da niti ne govorimo o mogočnem Kara ben Nemsiju? Karl May je pomagal lajšati tegobe petošolskih ljubezni in Karl May je bil tudi vzrok marsikaterega slabega reda ali celo vpisa v razrednico.

Dogajalo se je namreč, da je profesor v potu svojega obraza razlagal kvadratne enačbe ali sprejanje francoskih nepravilnih glagolov, v trdnem prepričanju, da mu mlade glave kar najbolj pozornost sledijo. Toda ta ali ona mlada glava je sumljivo vztrajno škilila pod klop in ni dvignila oči niti pri najbolj dramatičnem profesorjevem poudarjanju in narekovanju, dokler ni ta ves besen po prstih stekel h grešniku, bliskovito segel pod klop in privlekel izpod nje najnovejši zvezek Karla Maya v izdaji mariborske Cirilove tiskarne. Zmagoslavno ga je zaplenil, ga zaprl v kateder in vpisal grešnika v razrednico, nakar ga je seveda izprašal, in gorje mu, če ni znal ponoviti, kar je profesor malo prej razlagal, ali če celo ni znal zadnje snovi. Zapisal mu je tak cvek, da le kaj, in zraven izrekel še kako mračno grozljivo glede redovanja ob polletju ali ob koncu leta.

Ob koncu ure pa ni pozabil odnesti zaplenjenega zvezka Karla Maya s seboj in tisti hip je bilo kaznovanemu dijaku še huje kot prej, ko ga je profesor zapisal v razrednico ali mu prilpil cvek. Saj si je bil utrgal denar za malice, da si je lahko kupil novi zvezek Karla Maya, in razen tega mu je kruta profesorjeva roka iztrgala knjigo ravno v hipu, ko je prišel do najbolj napetega mesta v njej. Morda bi mu bilo lažje pri srcu, če bi bil vedel, da je kruti profesor že pri kosilu privlekel knjigo iz žepa in jo začel z vedno bolj napetim zanimanjem prebirati, tako da tisti dan morda ni sploh popravljal zvezkov in tudi ne prej zaspal, dokler ni v eni sapi prebral zaplenjene knjige do konca.

Seveda je to opravičil sam pred seboj z izgovorom, da vzgojitelj pač mora vedeti, kaj bero njegovi dijaki, zlasti še naskrivaj med poukom. Vsekakor je gotovo, da je imel Karl May in morda še ima strasne bravce tudi med starimi in mladimi vzgojitelji in ne le vzgoje potrebnimi mladinci. Najboljši dokaz, da starost ljudi ni napravljala imune za privlačne pustolovščine, ki jih je dal doživljati Karl May svojim junakom na evropski, afriški, azijski in ameriški celini, je to, da je prevajal njegove knjige v slovenščino častitljiv duhovnik, profesor mariborskega bogoslovja, drugače znan tudi po svojih svetopisemskih študijah in prevodih. Tudi glavni ravnatelj založbe in tiskarne, ki je tiskala serije slovenskih prevodov Karla Maya, je bil ugleden duhovnik.

KARL MAY JE NESMRTEN

Lahko rečemo, da so predstavljali ti prevodi prvi tip cenene, žepne slovenske knjige in prav zato so bili dostopni tudi nižješolcem. Največji ponos in bogastvo nižješolca tistih predvojnih let sta bila v tem, če se je lahko pohvalil, da poseduje vso zbirko slovenskih prevodov Karla Maya. Njegov ugled in vpliv med tovariši sta zaradi tega močno narastla, saj se mu nihče ni hotel zameriti, kdor je želel dobiti na posodo od njega nove ali stare zvezke tako zelo očarljivih povesti. Pri tem tudi dekleta niso bila izvzeta. Mnoge so prav tako rade prebirale Karla Maya kot fantje, vsaj dokler niso prišle v starost, ko so jih začeli zanimati ljubezenski romani.

Strokovnjaki za mladinsko psihologijo so namreč pojasnili, da imajo dela Karla Maya močno etično podlago in da navajajo pubertetnike k temu, da držijo s plemenitimi junaki v boju proti malopridnežem. Pisatelj May, ki ima toliko občudovavcev, uči mladi-

dino, naj bo pogumna, naj brani šibke pred nasilneži, naj se ne ukloni pred krivico in naj maščuje zločin. Poleg tega jo uči, da je najti dobre in plemenite ljudi v vseh človeških rasah in le v eni sami, saj je bil znameniti Winetou Indijanec, hadži Halef Omar ben Hadži pa Arabec, da ne govorimo o množici drugih simpatičnih in dobrih junakov knjižnih ciklusov priljubljenega nemškega pisatelja, zlasti v serijah »Winetou« in »Od Bagdada do Istanbula«. V teh dveh in v drugih serijah svojih potopisnih povesti popelje Karl May mladino v daljne kraje in jo seznanja s tujimi ljudstvi in razmerami, z deželami, kulturami in verami.

Res je, da so se od takrat marsikje razmere že zelo spremenile, mnogokje pa so tudi v bistvu ostale iste, kot na primer na Bližnjem vzhodu, kjer je večini arabskih ljudstev moderna civilizacija še vedno ostala nekaj tujega, kar še ni načelo njihovega bivanja. In tako so knjige Karla Maya v tem pogledu še vedno aktualne in ustrezajo bolj ali manj tudi današnji stvarnosti. Kdor bi danes na konju potoval od Bagdada v Istanbul, bi v soteskah Kurdistana, severne Perzije in Anatolije doživel marsikatero podobno pustolovščino, kot sta jih doživela Kara ben Nemsij in njegov zvesti oproda hadži Halef Omar, ki že po svojem zunanem videzu, kakor si ga je zamislil pisatelj, še bolj pa po svojih dogodivščinah živo spominjata na svoja klasična vzora, na Don Kihota in njegovega oproda Sanča Pansa. Saj ravno zadnji čas beremo in slišimo radijska poročila o novem uporu Kurdiv v severnem Iraku, medtem ko so se vzdignili Kurdi v severno-perzijskem gorovju v boj proti teheranski vladi in njenim provincialnim satrapom šele pred nekaj leti.

NJEGOVE KNJIGE SO TUDI POUČNE

Knjige Karla Maya so tako tudi dragoceno dopolnilo k zemljepisnemu in zgodovinskemu pouku, ker oživljajo suhoparne podatke o imenih dežel, gora in rek z neštetiimi podrobnostmi in pesniško fantazijo. Tako ni čudno, da so Karla Maya v zadnjih letih rehabilitirali in da njegove knjige spet prihajajo na slovenski knjižni trg, prav tako pa ga mladina spet željno bere tudi v Nemčiji in še v marsikateri drugi deželi. Gotovo da nimajo vse njegove knjige enake vrednosti, tóda nekatere so napišane tako sveže, v njih je toliko pristne ustvarjalne fantazije in toliko človeške topline, da se bodo še dolgo ohranile in jih lahko prištejemo med klasična dela svetovne mladinske literature, kot »Guliverjeva potovanja«, »Otok zakladov«, »Dogodivščine Robinsona Crusoeja« ali nekatere povesti Jacka Londona.

Le v Italiji je ostal Karl May mladini bolj ali manj tuj, to pa verjetno zato, ker je imela italijanska mladina svojega Salgarija, za oba pa, kot se zdi, v srcu mladine ni bilo prostora. Zanimivo pa je, da je bila usoda obeh pisateljev, Karla Maya in Salgarija, v bistvu tragična, kljub temu, da je v njunih knjigah toliko človečanske topline in toliko osrečujoče fantazije, kot bi ju skoro ne mogli pripisati ljudem nesrečne osebne usode. Skupna jim je bila tudi izredna literarna plodovitost, saj sta oba kar bruhala iz sebe nova dela v veliko veselje mladine. Še bolj pa založnikov, ki so z njima prav mastno zaslužili. Le da se je Salgarijevo življenje zaključilo še veliko bolj tragično, namreč s samomorom zaradi revščine. A tudi Karl May s svojimi 67 knjigami ni postal ravno bogat.

Rodil se je 25. februarja 1842 v mestecu Hohenstein-Ernstthal, ki leži sredi gora na Saškem. Njegov oče je bil reven tkalec. Kmalu po rojstvu je malý Karl oslepel in ostal slep nekaj let, nakar je na srečo čudna slepota spet prešla. Oče ga seveda ni mogel dati v višje šole in tako se je moral Karl sam izobraževati. Učil se je z branjem. Zeljno je požiral knjige, kakor so mu pač prišle v roke. To pa so bili le ceneni ljudski romani in zemljepisne knjige.

NJEGOVO ŽIVLJENJE NI BILO SREČNO

Pozneje, ko si je lathko že sam nekaj zaslužil in sam odločal o svojem življenju, je začel tudi bolj sistematično s študijem. Vpisal se je na učiteljsišče v Waldenburgu, od tam pa so ga premestili zaradi

nekega manjšega prekrška v zavod v Plauen. Ka pa je že poučeval, so ga obtožili, da je ukradel ne kemu svojemu kolegu uro, za kar je romal za šest tednov tudi v zapor. Seveda je izgubil službo, zato si je moral potem pomagati samo z inštrukcijami. Čez nekaj let pa se je znašel spet v ječi, tokrat zaradi vloma v neko tobakarno. Prisodili so mu štiri leta, katera je presedel v kaznišnici v Zwicau. Ko so ga izpustili, je bilo že očitno, da trpi od duševnih motenj, čemur je bilo verjetno vzrok njegova revna, nevesela mladost. Seveda je spet zagrešil razne stvari, in po mnenju sodnikov dovolj, da so mu spet prisodili štiri leta ječe. To pa je bila morda njegova sreča, ker je začel v zaporu pisati. V osamljenosti in odrezanosti od sveta je njegova fantazija še bolj bujno delovala in svojemu hrepenenju po svobodi in daljavi, po pustolovščinah in človeški dobroti je dal duška v celi vrsti literarnih zasnutkov, katere je začel leta 1874 sistematično uredničevati. Zamislil si je nekaj značilnih pustolovskih likov, ki bodo ostali nesmrtni v svetovni pustolovski literaturi, in v enem od teh je upodobil samega sebe. Na ameriški celini doživlja napete pustolovščine kot Old Shatterhand, v Kurdistanu pa kot Kara ben Nemsij. Dogodivščine so bile seveda vse izmišljene, pa tudi kraje, kjer je dal potovati svojim junakom, je poznal samo iz zemljepisnih knjig. Vendar je genialno poustvaril njihovo resnično atmosfero in opisal ne le zemljo in mesta ter vasi, ampak tudi razmere in ljudi tako, kakor da bi bil res dolgo tam živel in spoznal vse, kar opisuje, iz lastnega izkustva. Njegov slog je preprost, a živahen, napet in neposreden. V kolikor je mogel, se je tudi na daljavo dokumentiral o stvarih, katere je opisoval. Tako si je počasi nabral precej indijanskega, kurdskega, arabskega in drugega etnografskega materiala, katerega je videti zdaj v njegovem spominskem muzeju v mestecu Radebeul pri Dresdenu, kjer je umrl 30. marca leta 1912. Proti koncu svojega življenja si je privoščil s honorarji za svoje romane nekaj krajših potovanj v Ameriko in Bližnji vzhod, da si je sam ogledal nekatere kraje, kjer so doživljali svoje čudovite dogodivščine njegovi junaki, vendar pa mu ta potovanja niso dala kake nove pobude. Tok njegovega pripovedovanja je imel svoj vir le v njegovi čudovito bogati in razgibani fantaziji.

Kljub temu, da mnogi tako imenovani »resni« pisatelji vihajo nos nad njegovimi knjigami in mu strogi literarni zgodovinarji komaj posvetijo kako vrstico, je za vse čase zagotovil sloves svojega imena in marsikateri slavni pisatelj mu ga lahko zavida, posebno pa še priljubljenost in ljubezen, ki ju še danes uživa tudi pri mladini v mnogih deželah. Med obema svetovnjima vojnama je bil njegov grob pravi romarski kraj za hvaležne Winetoujeve rojake, katere je opisoval s tako simpatijo, in njegov spominski muzej v Radebeulu je še danes priljubljen cilj etnografov in šolskih izletov. Za 50-letnico njegove smrti v preteklem tednu so se ga spomnili mnogi nemški, pa tudi tuji listi in prinesli članke o njem in njegovem delu.

—0—

Nemci so jezni na De Sico

Neki zahodno-berlinski list je ostro napadel Vittoria De Sico in skupino drugih italijanskih in nemških filmskih igravcev, ker nameravajo teden dni snemati v Vzhodnem Berlinu novi De Sico film. Med igravci sta tudi Sofia Loren in še drugi letošnji Oscar Maximilian Schell. Zahodno-nemški dnevnik piše, da ima sicer vsakdo pravico, da dela, kjer hoče in sodeluje, s komer hoče, in tako tudi režiser De Sica ter zvezdnica Sofia Loren. Vendar pa da sta si izbrala zelo slabo družbo. List svetuje De Sici in Sofiji Loren, naj se pozanimata, kaj se je zgodilo nekemu zahodno-berlinskemu dekletu, ki se je te dni preveč približalo meji. Tej kritiki se je pridružil tudi drugi zahodno-berlinski tisk.

De Sica se izgovarja, da je umetnik in ne politik in da lahko dobi samo v Vzhodnem Berlinu na razpolago igravce, ki znajo igrati neko delo Bertolda Brechta, ki mu je potrebno za njegov film. Kot znano, snema De Sica film »Sekvestriranci v Altoni«, po znani Sartrovi drami. V filmu bo pela Sofia Loren nekaj Brechtovih pesmi. Iz tega razloga pa bo treba posneti predstave Brechtovega gledališča, ki ga vodi Brechtova vdova, Helena Weigel. Italijanska filmska skupina stanuje v nekem razkošnem hotelu v zahodnem Berlinu, vendar pa vsak dan odhaja snemat čez mejo v Vzhodni Berlin.

GOSPODARSTVO

Mednarodni dan mleka

Leta 1957 so v Belgiji določili poseben dan za spoznavanje vrednosti mleka in za širjenje njegove potrošnje. Sklenjeno je bilo, da bodo to ponavljali vsako leto. Ta belgijska zamisel je našla dober odmev v bližnjih državah in danes praznujejo poseben dan mleka v 15 državah, med drugim v Italiji. Letos je bilo to praznovanje zadnje majsko nedeljo (27. 5.): časopisi so mnogo pisali o mleku, bilo je mnogo predavanj in razmotrivanj, v marsikaterem kraju so mimo dočim nudili brezplačno kozarec mleka.

Vsemu temu se ne bo čudil, kdor pozna gospodarski pomen mleka in njegovo hranilno vrednost. Gospodarski pomen: Italijanska živina daje letno okoli 100 milijonov hl mleka. Po ceni 40 lir za liter, pomeni to 400 milijard lir, kar je ogromna vsota. Nastala je cela industrija, ki izrablja mleko in ga spreminja v mnogo predmetov poleg dveh glavnih, ki sta maslo in sir. Kar se pa tiče hranilne vrednosti mleka, vsi vemo, da je mleko popolna hrana, saj dojenčki ne dobijo druge; enako je z živalmi — sesavci. Vemo tudi, da je mleko najpopolnejše dopolnilo k hrani odraslega, saj vsebuje za organizem nujno potrebne živalske beljakovine - proteine, toščo in sladkor, vita-

mine, fosfor, apno in še kopico drugih snovi, ki našemu telesu samo koristijo.

Mnogi narodi, in to najbolj napredni, so že davno spoznali vrednost mleka in njegov pomen za človeško zdravje in zato je pri njih srednja potrošnja mleka znatna, v primeri z italijansko zelo visoka. Vsak prebivalec Italije potroši oziroma popije letno 62 litrov mleka, ki predstavlja komaj dobro četrtino mleka, ki ga popije Norvežan — njegova letna poraba znaša 228 litrov. Potrošnja Švicarja znaša 215 litrov letno, v ZDA 158, v Nemčiji 121 litrov. — Italijanska letna potrošnja mleka je torej 62 litrov na osebo, a ta količina je zelo različno razdeljena. Medtem ko so na severu nekatera središča, kjer pride na osebo tudi 100 in več litrov mleka na leto, ga pride v revnih južnih krajih in na otokih komaj nekaj litrov.

Zato je velika propaganda za splošno večjo potrošnjo mleka umestna, posebno v južnih krajih in na otokih. V tem oziru so danes najbolj uspešne šolske kuhinje, ki nudijo ponekod otrokom kozarec mleka za malico. Propaganda za večjo potrošnjo mleka bi si morala vzeti za zgled propaganda za večjo proizvodnjo mleka v Italiji. V 10 letih se je proizvodnja mleka podvojila, deloma z uvozom telic in bikov kravjih rodov, ki se odlikujejo po veliki mlečnosti (n. pr. Carnation) in s selekcijo domačih živali. Na splošno se je italijanska govedoreja zelo izpopolnila po drobroti, številčno pa ostaja vedno skoraj na isti ravni.

Vrtnar za milijarderje

Tako bi lahko imenovali Oskarja Schneiderja, ki je doma iz Švice, a biva stalno na Rivieri, kolikor ni drugod po svojih opravkih, to je pri urejevanju raznih parkov in kar je mogoče v stiku s temi. Na razpolago ima delovno silo 100 ljudi, katere je sam izvežbal. Na Schneiderja se obračajo seveda samo bogataši, ki ne gledajo na to, ali stane izvedba kakšen milijon več ali manj. N. pr. .

Bogataš je telefoniral Schneiderju, naj preko noči spremeni njegov vrt v rastlinjak s predvsem belimi in modrimi barvami, ki so njegovi najdražji prijateljici posebnosti vseh. Ta prijateljica pride drugi dan do polдне. Schneider je sklical svoje vrtnarje, izpraznil svoje rastlinjake, izposodil si od drugih vrtnarjev manjkajoče cvetlične grme in rože. Preko noči je bil vrt spremenjen v pravi cvetličnjak, kjer so se vrstili hijacinti, cinerarije, iris, lilije vrtnice, orchideje, nageljni in še druge cvetlice, predvsem v beli in modri barvi z vsemi vmesnimi odtenki. Zjutraj se je pojavil milijarder še v pižami, z občudovanjem je pohvalil delo, a žal njegova prijateljica je odpovedala obisk in torej ne bo mogla uživati te krasote. Plačal pa je račun, ki je šel v težke milijone.

Schneiderja kličejo v razne države za velike vrtnarske ureditve: Haile Selasije v Abesinijo, Salazar na Portugalsko, nadškofo Makarios na Ciper, v Atenah pa je Schneider uredil v popolnoma skalnatem svetu za brodolastnika Frangopoulou krasen park s površino 5 ha. Ureditev enega ha parka zaračuna Schneider 20 do 25 milijonov lir. Seveda presajajo tudi odrasla drevesa in račun za presaditev odrasle oljke znaša 200.000 lir, 50.000 več za presaditev odrasle palme, pol milijona za presaditev večje ciprese itd.

Potrošnja umetnih gnojil

Na vsem svetu so porabili pred 60 leti okoli 20 milijonov stotov umetnih gnojil, še enkrat toliko pri začetku prve svetovne vojne, 90 milijonov stotov leta 1938-39, danes pa trikrat toliko ali okoli 270 milijonov. Od te količine odpade na Evropo 130 milijonov ali nekaj manj kot polovica, na Severno Ameriko 70 milijonov stotov, ostalo pa na Azijo, Afriko itd. Poraba dušičnatih, fosfornih in kalijevih umetnih gnojil je skoraj enaka.

SADNA SKLADIŠČA IN HLADILNICE NA JUŽNEM TIROLSKEM

V vsej deželi Bocen-Trident je 421 — od teh 220 v pokrajini Bocen — pravih sadnih skladišč z zmogljivostjo 31.744 železniških vozov. Od teh skladišč jih 143 pripada trgovcem, 37 zadrugam, 36 večjim kmetijskim obratom, 4 pa javni upravi. S hladilniki je opremljenih 112 skladišč z zmogljivostjo 17.308 železniških vozov. Skladišča še širijo, tako da bodo lahko vskladiščili celotno letino, katero računajo na 35.000 železniških vozov. Tudi hladilnice izpopolnjujejo.

Proti razvojnim središčem

Zeleni načrt predvideva, da bi se za posamezna okrožja ustanovili posebni uradi, ki bi napravili načrt in potem izvajali ukrepe, ki bi bili izdani za zboljšanje kmetijstva v dotičnem okrožju.

To določbo zakona o Zelenem načrtu smatrajo Kmetijska nadzornišstva za uperjeno proti njim, češ da ne bi hoteli ali pa ne bi bili sposobni voditi izboljševalnih del. Ravnatelj mnogih Kmetijskih nadzorništev so se sestali in vložili na ministrstvo protestne spomenice.

ŽENA IN DOM

Negovanje suhe kože obraza

Ce pogledamo suho kožo z lečo, bomo opazile, da je nekoliko prašna, da na njej ni nobenega sledu maščobe ter da je polna majhnih gub. Suha koža je zelo občutljiva ter ima to slabo lastnost, da se kmalu postara.

Vzrokov, zaradi katerih postane koža suha, je več: prebavne motnje, slabo delovanje črevesja, bolezen na jetrih, nespečnost, živčne motnje, slaba prehrana, pogosto umivanje z neprimernim milom, sonce, veter, kajenje ter uporaba slabih krem.

Skoro vedno je suha koža živčnega izvora. Dekle s suho kožo ponavadi spi malo, ima številne skrbi doma in na delu, je malo, v hitrici in samo tisto hrano, ki ji ugaja. Vse ji lahko škodi: šum na cesti, napor, utrujenost, uživanje jedi v hitrici.

Ce je tudi vaša koža suha in je vaše življenje podobno že omenjenemu, vam svetujemo najprej tole: kakor hitro vam je mogoče, odpočijte se med dnevom, prihranite si vsako jezo, skušajte jesti redno in brez nobene naglice. Ponoči spite vsaj 8 ur. Odpovedati se morate vsem pijačam, ki dražijo živce: alkoholu, čaju, kavi, pa tudi kajenju!

Vprašanje jedi je tudi velike važnosti. Jestti morate različno hrano, obroki naj bodo vedno ob istih urah. Hrana naj bo bogata z vitaminom A, ki ima to lastnost, da ohrani kožo svežo in elastično ter jo obvaruje pred prezgodnjimi gubami. Omenjeni vitamin se nahaja predvsem v jajčnem rumenjaku, v maslu, mleku, siru, ribah, solati, sirki in koruzni moki, v grahu, fižolu, leči, marelicah ter v ribjem olju.

S kozmetičnimi sredstvi lahko tudi pomagamo suhi koži, da postane zopet normalna. Suha koža je namreč lačna vitaminov in žejna vlage. Vse to

ji lahko preskrbimo s primerno hranilno kremo, ki lahko vrne koži izgubljeno elastičnost in svežino, ako jo rabimo vsak večer. Omenjena krema mora biti sestavljena na osnovi živalskih maščob (lanolina) in vitamina A.

Kožo moramo skrbno čistiti vsak večer z mastnim mlekom, nato pa jo okrepcati in osvežiti z brezalkoholno tekočino, napravljeno na osnovi raznih trav in cvetov (tonico). Vedite, da je navadno milo sovražnik suhe kože, zato se ga je treba izogibati. Kdor pa se ne more sprijazniti z omenjenim načinom čiščenja kože, naj si kupi zelo mastno milo, s proteini in naj ga rabi samo enkrat dnevno z mlačno vodo.

Na suhi koži lahko mnogokrat opazimo rdeče madeže, predvsem na licih, nosu in bradi. Paziti je treba predvsem na to, da ne dražimo kože. Varovati se je treba pred velikimi spremembami temperature. Obraza si ne smemo umivati ne s prevročo ne s premrzlo vodo. Škodijo ji lahko tudi sonce in veter poleti ter mraz pozimi. Da obvarujemo kožo pred temi madeži, se moramo predvsem odpovedati: alkoholu, čaju, kavi, kajenju ter tisti hrani, ki daje mnogo dela jetrom (omake, pikantne jedi, prašičje meso itd.).

Sedaj, v poletnem času morate paziti na sonce, veter ter na morskno vodo. Suha koža ni namreč v poletnih mesecih nikoli dovolj hranjena in obvarovana pred omenjenimi škodljivci. Treba je zato večkrat na dan namazati obraz s primerno kremo.

Suha koža in naočniki si morata biti v poletnih mesecih nerazdružljiva prijatelja; številne gube na koncu oči in nosa nastanejo prav zaradi grde navade, da neprestano škilimo z očmi zaradi svetlobe. Teh gub pa ne odpravimo nikoli več. **Ondina**

Peta usode

R. B.

14.

»Dobro je za naše podjetje, ker računamo, da bomo prehiteli konkurenco. Najavitel hoče prav tak osnutek za patent, kot ga imate v rokah. Kdor hoče danes uspeti, mora biti vsaj za palec pred drugimi.«

»To je res, gospod inženir.« Rajko je hotel še nekaj reči, a je ves začuden pogledal proti vratom.

»Oprostite mi,« je zadonel krepek glas. »Potrkal sem dovolj močno, a gospoda sta tako zatopljena v delo, da sta preslišala.«

»Nič zato, gospod Brenk,« je odgovoril glavni inženir. »Ste prišli s kakim vprašanjem?« Ne da bi čakal na odgovor, je dodal: »Potrpajte za hip, bom takoj prišel k vam v dvorano.«

Brenk je prikimal. Jeza se je kuhala v njem. Predstojnik ga je pravzaprav odslovil. Kakšne tajne načrte imata s tistim mladim inženirjem. Ujel je v uho besede o nekem novem patentu. Ni mu preostalo drugo, kot da se umakne iz sobe. Stisnil je pesti v jezi. Ni dovolj, da je Ani začela tekati za tem zelencem, zdaj ga še predstojniki častijo. Kmalu bo postal še Lipičev ljubljenelec... potem bo dosegel vse. Ne! Zaprl mu bo pot z vsemi sredstvi. Prašnik mora zginiti iz tovarne!

Misel, da mora Rajka spraviti s poti ni več zapustila mladega Brenka. Niti na misel mu ni prišlo, da počenja nekaj podlega, tako ga je prevzela maščevalnost nad namišljenim tekmečem. Jeza je dosegla vrhunec, ko se je spomnil tistega dne, ko je Ani povabila Rajka v svoj avto.

Prav gotovo bi se pa mladenič razbesnel, če bi nekaj ur pozneje videl, kako je lepa Ani ustavila avto, ko je odhajal Rajko iz tovarne.

»Hej, Rajko, nikar tako ne hiti.« je zavpila za inženirjem, ki je začuden obstal. Nič kaj všeč mu ni bilo, da ga je zmotila v premišljevanju. Ani pa tega ni opazila.

»No, Rajko, prisedi v voz,« ga je povabila. On je prijazno odklonil, češ da ni oblečen za sprehod.

»Toda prosim te, Rajko,« se je posmejala, »saj ne greva na sprejem. Zavila bova

v kakšen prijazen kraj, da se malo pozabavava. Ni potreba zato posebne obleke. Poglej me, tudi jaz sem vsakdanje oblečena.« Sklonila se je iz avta in ga prijela za roko.

»Stopi noter, sicer bova ovirala promet.« Ni se mogel več braniti. Vendar ga je preblisnila misel, čemu se ji vedno upira, ko bi vendar kdo drugi na njegovem mestu pograbil priložnost kar za lase. Kaj pa mu je še treba misliti na Dragico? Sama je hotela tako!

»Veš, Rajko, ti bi nas moral enkrat obiskati,« ga je zdramila Ani. Zdrzil se je in jo je ves začuden pogledal. Ujela sta se z očmi.

»Čemu si se vendar tako začudil,« se je zvonko zasmejala. »Če bi sedaj videl sam svoj obraz, bi se gotovo tudi ti smejal.«

»Morda, Ani,« je spet prišel k sebi. »Vendar me moraš razumeti. Razlika med nama je prevelika. V družbenem pogledu...«

»No, pa naj bo prevelika,« mu je dekle padlo v besedo. »Mislim pa, da se morejo mostovi zgraditi tudi čez najbolj široke reke. Ti boš tudi take dokaze zavrgel?«

Prikimal je. Strmel je predse in ni niti opazil kod ona vozi. Dvignil je pogled, ko je ostro zavila na levo in je avto drčal skozi železna vrata v širok park.

»Kje pa smo, Ani?« je vprašal v strahu. Prav iz srca se mu je nasmejala: »Nikar se ne boj fant, te ne bom pojedla. Ti bom nekaj pokazala.«

Stopal je ob njej, prihajalo pa mu je, da bi se obrnil in jo popihal iz te krasote. Bilo je že prepozno. Na koncu poti je sedela pod verando mlada gospa in začu deno gledala.

»Mislim, da boš vesela, mama, če ti predstavim svojega rešitelja,« je Ani veselo vpila. S sladkim pogledom na neokretnega Rajka je dostavila: »Še preslepariti sem morala gospoda Prašnika, ker bi mi drugače kar ušel.«

»Kako to, gospod Prašnik,« se je oglasila

gospa, »saj veste, da mi je zelo všeč, da vas spoznam.«

»Milostljiva gospa, saj je tudi meni, toda nisem bil na to pripravljen,« se je Rajko opravičeval.

»Tako nenadno...«

»Veš, mama,« ga je Ani prekinila, »gospod inženir meni, da ni dostojno oblečen za obiske.«

»Kar sem, gospod Prašnik,« je povabila gospa, ne da bi se menila za Anine besede. »Kozarec sveže pijače vas bo okrepčal.«

Rajku ni preostalo drugega, kot da je sledil prijaznemu vabilu in je šel med materjo in hčerko po stopnicah na zgornjo teraso. Udobno so se posedli. Razpredel se je pogovor, a Rajku se je vse mešalo. Dva kozarca sta ga vrnila v resničnost. Vedno z večjim zanimanjem je poslušal svetsko gospo, ki je videla dosti sveta in je znala mikavno pripovedovati.

Ko se je čez pol ure poslavljala, ga je zapustil tisti nemirni občutek. Pozorno je poljubil roko gospe, ki ji je mladenič postal kar všeč.

»Dovoliš, mama, da peljem inženirja domov?«

»Ni potreba, Ani,« se je branil Rajko.

»To uslugo vam pa že mora napraviti,« se je posmejala gospa Lipičeva. »Saj če bi ne bilo vas, bi ona sploh ne stala tu.«

»Nisem storil drugega, kar bi vsakdo na mojem mestu.«

»Morda, gospod Prašnik. Jaz pa sodim tudi kot mati. Svojo globoko zahvalo vam pa morem kljub vaši skromnosti izraziti.«

Rajko se je priklonil. Ko je nekaj trenutkov zatem sedel poleg Ani, je pohvalil: »Tvoja mati je pa res ljubezniva gospa.«

»Res je, Rajko. Moram ti tudi povedati, da se je v kratkem času v naši hiši marsikaj spremenilo. Ne vem, kako bi ti to pojasnila. Preden se nisva midva spoznala, bi si nikogar ne upala nepričakovano predstaviti.«

»Saj bi tudi danes ne smela. Že zaradi mene ne. V kakšni obleki sem vendar in brez šopka rož...«

»Nikar ne bodi takšen, Rajko,« mu je prerezala besedo. »V tvojem primeru je povsem nekaj drugega. Tudi če nočeš slišati, ti povem, da je bil ta obisk zelo potreben.« (Dalje)

Tisto, kar je manjkalo, se je dalo uginiti. Pred njegovimi duševnimi očmi se je tako razgrnila popolnoma druga podoba človeškega razvoja, kot pa jo je imel doslej. To mu je pripravljalo kot znanstveniku velikansko zadoščenje, po drugi strani pa mu je vzbujalo grozo. Saj je bil edini od vseh ljudi na Zemlji, ki je poznal resnico. Vedel je, da bi ga dala vlada Srečnega sveta takoj eliminirati, če bi le zasumila o tistem, kar je nosil v svojih možganih. In to bi prej ali slej lahko zvedela, saj je razpolagala s sijajno tehniko, ki je avtomatično analizirala človekovo notranjost in brala njegove misli po najbolj malenkostnih telesnih znakih. Z največjo lahkoto je prisilila človeka, da je priznal vse, kar je nosil v možganih in v srcu. Določnim strojem in tehnikam se ni mogel upirati noben človek. Dovolj je bilo, da so ga zaprli za določen — in dovolj kratek čas — v poseben ozek prostor in mu nastavili na rago telo skoro nevidno tenke katode, pa so regulatorji avtomatično zarisali njegovo duševnost, ali pa jo je pod psihičnim pritiskom celo sam zdikiral. Skozi take preiskave je moral vsak prebivalec Srečnega sveta večkrat v svojem življenju. Bile so povezane s splošno zdravniško preiskavo njegovega telesnega stanja. Razen tega se jim je moral podvreči vsakokrat, kadar je potreboval kak važnejši dokument, kadar bi moral napredovati v službi, in sploh vsakokrat, kadar se je zazdelo njegovim predpostavljenim tako prav. Točnega datuma takih preiskav pa vendarle ni mogel nihče predvideti, ker so jih

Povzatek iz vesolja

E. Z.

63.

opravljali tudi kar na slepo. Gotovo je bilo, da bo prišel prej ali slej tudi on na vrsto.

To ga je sililo, da nekaj stori, da bi se izognil svoji eliminaciji, ali pa da se odloči, da še sam eliminira. Nikogar ni mogel vprašati za nasvet, niti svoje žene, ker ni mogel vedeti, kako bi reagirala na duševni pretres, ki bi ji ga povzročil, če bi ji priznal tisto, kar je razkril v tajnem državnem arhivu. Lahko bi hote ali nehote izdala. Če bi dva vedela za skrivnost, bi se tudi nevarnost podvojila.

Neprestano je premišljeval, kaj naj stori. Medtem je prodiral vedno globlje v zgodovino preteklih tisočletij in mik, ki ga je občutil ob tistih odkritjih, je bil tako silen, da je premagal vsaj začasno tudi grozo v njem. Kadar se je znašel med kovinskimi, nezgorljivimi stenami ogromnega arhiva, je kar drhtel od siasti, kot v nekaki ljubezenski strasti. Bilo je, kot da ga mogočen nagon sili, da se potaplja vedno globlje v skrivnosti zgodovine, in pri tem popolnoma zaduši svoj nagon samoohrane.

(Dalje)

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO V ČILU GRE H KRAJU

Jugoslavija v boju za 3 mesto

Jugoslovanska nogometna enajstorica, ki se je v nedeljo s tesno, a povsem zaslužno zmago nad Zahodno Nemčijo, uvrstila v polfinalne tekme za osvojitve Rimetjvega pokala, je večeraj zapravila edinstveno priložnost, da v nedeljo poseže v boj za naslov svetovnega nogometnega prvaka. Samo 10 minut pred zaključkom srečanja s Češkoslovaško je namreč ta zaradi elementarne napake drugače odličnega branivca Jusufija prešla v vodstvo in s tem dokončno obrnila tekmo v svojo korist.

Prvi polčas srečanja v mestu Viña del Mar se je zaključil neodločeno (0:0). Jugoslovani so takoj v začetku navalili na nasprotnikova vrata in bili ves čas popolni gospodarji v sredini igrišča. Toda češkoslovaška obramba, ki razpolaga z odličnim vratarjem, je mirno, a odločno odbijala vse naskoke. Tu pa tam je izvedla več nevarnih protinapadov, ki pa so našli jugoslovanske branivce vedno na svojih mestih.

Prvi gol za Češkoslovaško je padel v 4. minuti. Njeno levo krilo je v kazenskem prostoru podalo žogo levi zvezi, ki je z močnim udarcem uspešno streljala na gol. Soškić je ubranil, a ni zadržal žoge, tako da jo je napadavec dokončno poslal v mrežo.

Jugoslovani so zatem odločno šli v napad na nasprotnikova vrata ter je v 20. minuti srednji napadavec Jerković z lepim udarcem z glavo potresel češkoslovaško mrežo. Pri stanju 1:1 so Jugoslovani spet obvladali nasprotnike in se je Češkoslovaška rešila glavnih nevarnosti zlasti po zaslugi svojega vratarja.

Deset minut pred zaključkom pa je Jusufi zagrešil omenjeno nesrečno napako, kar je brž izkoristil nasprotnik in poslal žogo v jugoslovansko mrežo. To je Jugoslovane potrlo in niso več igrali tako bojevito kot prej. Češkoslovaška je v 38. minuti zabilila 3. gol z enajstmetrovke, ker je srednji branivec Marković z roko zaustavil žogo v kazenskem prostoru.

Jugoslovani so se kljub temu porazu na letošnjem svetovnem prvenstvu prav dobro izkazali. Uvrstili so se namreč v polfinale, kar ni uspelo vrsti drugih slavnih reprezentanc, kot so Nemčija, Sovjetska zveza, Anglija in Madžarska, da ne omenimo Španije in Italije, ki se sploh nista uvrstili niti v četrtfinale.

Češkoslovaška je na tem prvenstvu poskrbela za največja presenečenja. V osminki finala je zaigrala

neodločeno z dosedanjim svetovnim prvacom Brazilijo in porazila Španijo.

V nedeljo se bo srečala z Brazilijo v finalni tekmi za 1. mesto. Brazilija je večeraj premagala Čile z rezultatom 4:2.

Jugoslavija se bo v soboto spoprijela z reprezentanco Čila v Santiagu v tekmi za 3. mesto. Kakršenkoli bo izid tega srečanja, lahko že sedaj rečemo, da so jugoslovanski nogometaši že doslej dosegli velik uspeh s tem, da so se uvrstili med prva štiri najboljša nogometna moštva na svetu. To je na dosedanjih prvenstvih Jugoslaviji uspelo le enkrat, in sicer leta 1930 na prvem svetovnem nogometnem prvenstvu.

CETRTFINALNI IZIDI

Sovjetska zveza — Čile 1:2; Jugoslavija — Zah. Nemčija 1:0; Brazilija — Anglija 3:1; Madžarska — Češkoslovaška 0:1.

IZIDI POLFINALNIH TEKEM

Brazilija — Čile 4:2 (2:1); Češkoslovaška — Jugoslavija 3:1 (0:0).

V finalni tekmi za 3. mesto, ki bo v soboto, se bo Jugoslavija srečala s Čilom. V nedeljo pa bo srečanje za naslov prvaka med Brazilijo in Češkoslovaško.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst.

V Švici je bila udeležba zopet rekordna. V uvrstivnem delu tekmovanja so sestavili posamezne skupine tako, da so se lahko boljše reprezentance brez večjih težav dokopale do finalnega dela prireditve. Ta način je dal več ali manj zaželen potek srečanj, edino presenečenje je predstavljala izločitev Švedske in Španije po Belgiji, oziroma Turčiji. V ostalem so bile prisotne skoraj vse tedanje nogometne velesile, med katerimi pa je izstopala za razred ali dva Madžarska. Vsem, ki so se vsaj malo spoznali na nogomet, je bilo jasno, da so prišli Madžari opraviti v Švico le golo formalnost: pobrati krilat pokal ter uradno potrditi to, kar so vedeli vsi: da so najboljši nogometaši na svetu.

Finalni del tekmovanja je potekal po novi formuli. Sestnajst moštev je bilo razdeljenih v štiri skupine, v vsaki od teh pa sta bili dve enajstoriči določeni za nosivki skupine. Ti dve se med seboj nista srečali, kakor tudi ne ostali dve reprezentanci. Tekmovali so torej po sistemu A—C, A—D, B—C, B—D, ki naj bi preprečil prevelika presenečenja. Pa jih ni. Najprej je Švica izločila dvakratne svetovne prvake Italijane, potem pa je še trener Nemške reprezentance Sep Herberger premeteno izkoristil vse dane možnosti in pripeljal svoje moštvo v četrtfinale. Proti Madžarom je namenoma poslal v boj rezervno moštvo, ter raje tvegala dve tekmi s Turčijo. Račun je bil pravilen. Turki so odšli obakrat premagani, Nemci pa v četrtfinale.

V četrtfinale se je iz svoje skupine uvrstila tudi Jugoslavija — polna upov. Tu so bili njeni nasprotniki prav Nemci. Jugoslovani so odigrali v Ženevi odlično tekmo in niti avtogol v 10. minuti zaradi nesporazuma med

6. SVETOVNO PRVENSTVO: SVEDSKA, JUNIJ 1958

Svetovni prvak: **BRAZILIJA**; (2. Švedska, 3. Francija, 4. Z. Nemčija). Prijavljencev: 53 — Odstopili: 4 (Ciper, Egipt, Turčija in Venecuela). Udeležencev: 49 (Anglija, Argentina, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Bolivija, Brazilija, Curaçao, Češkoslovaška, Čile, Danska, Finska, Francija, Grčija, Gvatemala, Indonezija, Irska, Island, Italija, Izrael, Jugoslavija, Kanada, Kitajska, Kolumbija, Kostarika, Luksemburg, Madžarska, Mehika, Nizozemska, Norveška, Paragvaj, Peru, Poljska, Portugalska, Romunija, Sev. Irska, Sirija, Sovjetska zveza, Sudan, Škotska, Španija, Švedska, Švica, Urugvaj, Vzhodna Nemčija, Wales, Zahodna Nemčija, ZDA). Opravljenih srečanj: 124. (89 uvrstitvenih, 35 finalnih).

IZLOČIVNA IN UVRSTIVNA SREČANJA

EVROPSKO PODROČJE

1. skupina: Anglija, Danska, Irska.

Irska — Danska	2:1
Anglija — Danska	5:2
Anglija — Irska	5:1
Danska — Anglija	1:4
Irska — Anglija	1:1
Danska — Irska	0:2

Lestvica:

Anglija	4	3	1	0	15	5	7
Irska	4	2	1	1	6	7	5
Danska	4	0	0	4	4	13	0

Finalist: Anglija.

2. skupina: Belgija, Francija in Island.

Francija — Belgija	6:3
Francija — Island	8:0
Belgija — Island	8:3
Island — Francija	1:5
Island — Belgija	2:5
Belgija — Francija	0:0

Lestvica:

Francija	4	3	1	0	19	4	7
Belgija	4	2	1	1	16	11	5
Island	4	0	0	4	6	26	0

Finalist: Francija.

3. skupina: Bolgarija, Madžarska in Norveška.

Norveška — Bolgarija	1:2
Norveška — Madžarska	2:1
Madžarska — Bolgarija	4:1
Bolgarija — Madžarska	1:2
Bolgarija — Norveška	7:0
Madžarska — Norveška	5:0

Lestvica:

Madžarska	4	3	0	1	12	4	6
Bolgarija	4	2	0	2	11	7	4
Norveška	4	1	0	3	3	15	2

Finalist: Madžarska.

4. skupina: Češkoslovaška, Vzh. Nemčija, Wales.

Wales — Češkoslovaška	1:0
Vzh. Nemčija — Wales	2:1
Češkoslovaška — Wales	2:0
Češkoslovaška — Vzh. Nemčija	3:1
Wales — Vzh. Nemčija	4:1
Vzh. Nemčija — Češkoslovaška	1:4

Lestvica:

Češkoslovaška	4	3	0	1	9	3	6
Wales	4	2	0	2	6	5	4
Vzh. Nemčija	4	1	0	3	5	12	2

Finalist: Češkoslovaška.

5. skupina: Avstrija, Luksemburg in Nizozemska.

Avstrija — Luksemburg	7:0
Nizozemska — Luksemburg	4:1
Avstrija — Nizozemska	3:2
Nizozemska — Avstrija	1:1
Luksemburg — Avstrija	0:3
Nizozemska — Luksemburg	5:2

Lestvica:

Avstrija	4	3	1	0	14	3	7
Nizozemska	4	2	1	1	12	7	5
Luksemburg	4	0	0	4	3	19	0

Finalist: Avstrija.

6. skupina: Finska, Poljska, Sovjetska zveza.

Sovjetska zveza — Poljska	3:0
Finska — Poljska	1:3
Sovjetska zveza — Finska	2:1
Finska — Sovjetska zveza	0:10
Poljska — Sovjetska zveza	2:1
Poljska — Finska	4:0

Lestvica:

Sovjetska zv.	4	3	0	1	16	3	6
Poljska	4	3	0	1	9	5	6
Finska	4	0	0	4	2	19	0

Dodatno srečanje: Sovjetska zveza — Poljska 2:0

Finalist: Sovjetska zveza. (Dalje)

Bojan Pavletič

6.

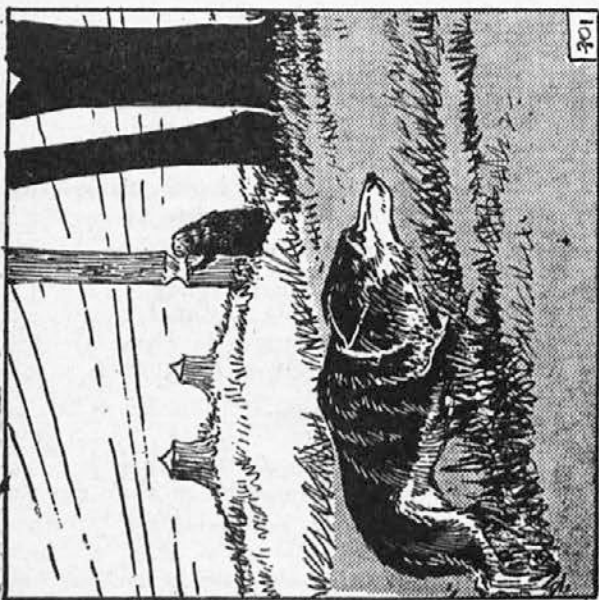
SVETOVNIH
NOGOMETNIH PRVENSTEV

Bearo in Horvatom jim ni načel morale. »Plavi« so napadali kot vihar. Tričetrtine tekme so bili skoraj vsi zbrani pred nemškimi vrati ter streljali z vseh položajev. Turekova vrata pa so bila kot začarana: žoga nikakor ni hotela smukniti pod prečko. Desni branivec Kohlmeyer je v odsotnosti vratarja trikrat zavrnil žogo s same črte med vratnicama. Nekaj pred zaključkom srečanja je Rahn povišal na 2:0 in Nemci so imeli prosto pot v polfinale.

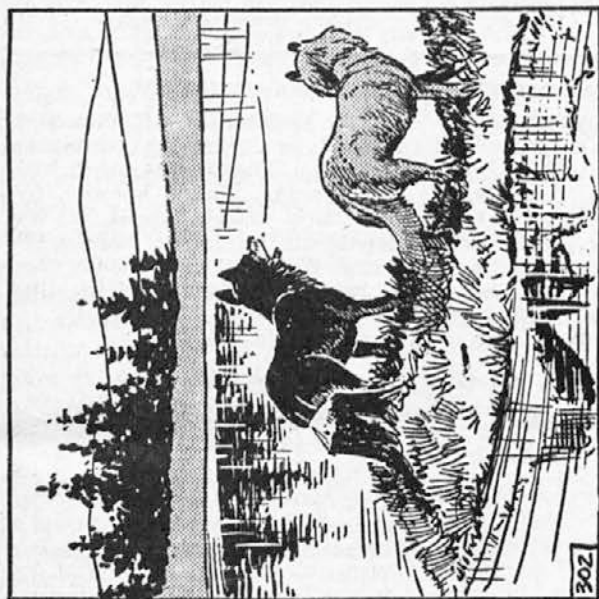
Nekaj zapletljavej je bilo tudi v ostalih četrtfinalnih tekmah. Madžarska je v dramatični borbi uklonila Brazilijo. Urugvaj je premagal Anglijo, Avstrija in Švica pa sta skupaj spravili kar 12 golov (od teh Avstrija 7, potem, ko je že izgubljala z 0:3!).

Ko so v polfinalu Madžari premagali bivše svetovne prvake Urugvajce, je bilo vsem jasno, da so veliki mojstri žoge preskočili še zadnjo zapreko. Nemci, ki so v drugem polfinalu zmlkli Avstrijce z zvonečim 6:1, kljub visokemu izidu niso vzbujali posebnega strahu, saj so jih Madžari že v osminki finala krepko namlatili z 8:3.

Toda Nemci, ki so nastopili 4. julija 1954 na stadionu Wankdorf v Bernu, niso bili isti kot dva tedna prej v Braziliji. Herbergerjev načrt je deloval točno kot ura, kot dobro tempiran peklenški stroj. Pred Puskasem in tovariši je stala odlično pripravljena in spočita četa. In ta je opravila nemožni podvig: potem, ko je že izgubljala z 0:2 po golih, ki sta ju dosegla Puskas in Cibor, je Morlock najprej znižal, nato Rahn izenačil ter končno še povečal. Zaključni žvižg sodnika Linga ni verjetno še nikomur tako ostro segel v srce kot tedaj enajstim mladim fantom sredi bernskega stadiona. Tragedija Madžarov je bila popolna. Svinčenih nog in solznih oči so korakali proti izhodu in niso verjeli, da so njihove sanje razblinjene. Toda bila je resničnost: namesto Ferenc Puskasa je prejel pokal Rimet Fritz Walter.

301. Po tem porazu se je Kazanovo sovraštvo do bobrov še povečalo. Postalo je njegova edina strast. Sivo je puščal samo, da je lahko dolge ure oprezoval za bobri, jih zasledoval na obeh bregovih in počakal vse, ki so se mu v neprevidnosti približali. Vendar dela svojih sovražnikov ni mogel zaustaviti. Voda v jezu je neprestano naraščala.

302. Kazan je onemoglo opazoval, kako si bobri v varni globoki vodi gradijo že hiše. V njem je vstajala vedno hujska skrb. Voda se je vsak dan dvigala in griček s podrtim drevesom je postajal bolj podoben otočku v jezeru. Sredi julija ga je s kopno zemljo vezal le še ozek pas suhe zemlje. Kazan in Siva sta se morala umakniti.

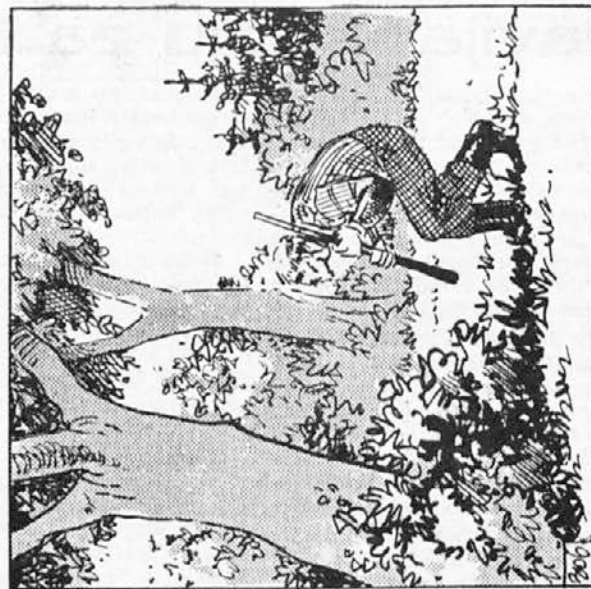
303. Kazan je izbral pot proti jugu. Siva se je nezaupljivo obotavljala, saj je ta pot vodila v bližino ljudi. Potovala sta skozi dolino, po kateri sta odšla spomladi, in se obrnila proti zahodu. Prišla sta v Atabasko, v deželo, ki jo je takrat razgibala zlata mrzlica. Od vstopovod so se vanjo zgrinjali iskalci zlata.

304. Med mnogimi, ki jih je na Sever pripeljal pohlep po zlatu, je bil tudi Sandy Mc Trigger. Kdor je videl njegov surovi, potuhnjeni obraz, je vedel, da mu ne sme zaupati. Zato je Sandy potoval brez družine. Ko je nekega popoldneva pristal ob peščenem nabrežju in se sklonil, da bi pogledal za zlatimi zrnci, je presenečen obstal.

305. V pesku je zagledal sledove dveh volkov, ki sta se tesno drug ob drugem napajala. Čeprav je bilo še pre zgodaj za zbiranje kožuhov, je iz čolina dvignil puško. Ubijal bi le iz veselja do ubijanja. Začel je zasledovati živali. Toda Siva je bila močnejša od njega in Kazan se je kot vedno v podobnih primerih prepustil njenemu vodstvu.

306. Tudi Sandy Mc Trigger je bil dovolj prebrisan, da se živalima ni približal naravnost z vetrom, ki bi ga izdal. Previdno se je plazil v polkrogu, da bi ju zalotil z druge strani. Sivi pa je slepota izostrila vonj in sluh. Le tenka suha vejica je počila pod Sandyjevimi nogami in že se je Siva umaknila s Kazanom na varno.

Za
naše
najmlajše

51

PO
POVESTIJ. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER